

23.12.2024

VARSINAIS-SUOMEN ALUEKEHITYKSEN TILANNE- JA KEHITYSKUVA

Kestävien kumppanuuksien Varsinais-Suomi

1. Väestönkehitys

Varsinais-Suomen asukasluku oli lokakuun 2024 lopussa 494 728, mikä on 4 456 asukasta enemmän kuin vuotta aiemmin. Maakunnan väestönkasvu nousi vuonna 2023 ennätysellisen korkealle tasolle. Vaikka väestönkasvu on hidastunut hieman kuluneen vuoden aikana, on se silti yhä huomattavasti pitkäaikaista kehitystä korkeammalla tasolla.

Varsinais-Suomen väestönkasvu on hyvin vahvasti Turun seudun varassa. Turun seutukunta kasvoi yli 5 000 asukkaalla lokakuussa 2024 verrattuna vuotta aiempaan ajankohtaan. Turun seudulla väestönkasvu on myös keskittynyt hyvin voimakkaasti keskuskaupunkiin, sillä tällä hetkellä lähes 90 % seudun väestönkasvusta syntyy Turun kaupungissa. Turun lisäksi nopeimmin kasvavia kuntia maakunnassa ovat Raisio, Kaarina ja Naantali. Useimpien kuntien väestönkasvu on hiipunut selvästi viime vuodesta, sillä väestö vähenee myös joissain Turun seudun aiemmin kasvaneista kunnista. Turun seudun ulkopuolella asukaslukuaan kasvatti lokakuussa Laitila, Kustavi ja Somero. Eniten väestö väheni Paraisilla, Loimaalla ja Salossa.

Varsinais-Suomen nopea väestönkasvu on seurausta maahanmuuton nopeasta kasvusta. Maahanmuutto on vähentynyt hieman viime vuodenvaihteen huippulukemista, mutta on yhä huomattavan korkealla tasolla. Edellisen vuoden aikana Varsinais-Suomi on saanut muuttovoittoa ulkomailta lähes 5 000 henkilön verran. Eurooppalaisten maahanmuuttajien määrä on pienentynyt merkittävästi viimevuotisesta huipputasosta, mikä on ennen kaikkea seurausta ukrainalaisten tilastoitujen muuttojen vähenemisestä. Sen sijaan Aasiasta tulevien maahanmuuttajien määrä säilyi vuoden kolmannella neljänneksellä yhtä korkeana kuin vuotta aiemmin, joten Varsinais-Suomen vetovoima etenkin aasialaisten opiskelijoiden keskuudessa on yhä korkea. Maan sisäisessä nettomuutossa ei ole tapahtunut kokonaisuudessaan merkittäviä muutoksia, mutta Vakka-Suomen muuttovetovoima näyttää kohentuneen tasaisesti jo reilun vuoden. Myös luonnollinen väestönmuutos on ollut samalla tasolla jo parin vuoden ajan.

Tilastokeskus julkaisi syksyllä uuden väestöennusteen, joka on herättänyt paljon keskustelua. Väestöennusteessa oletetaan maahanmuuton pysyvän tulevaisuudessa huomattavasti aiempaa korkeammalla tasolla, jolloin Suomen muuttovoitto ulkomailta olisi vuosittain 40 000 henkilöä. Vuoden 2021 ennusteessa vastaava luku oli 15 000, ja esimerkiksi Etlä esittää omassa analyysissään, että perusteltu luku pitkän tähtäimen nettomuutolle olisi noin 24 000 henkeä.

Uusi väestöennuste vaikuttaa merkittävästi Varsinais-Suomen ennustettuun väestönkasvuun. Kun vuoden 2021 ennusteessa maakunnan asukasluvun ennustettiin vuonna 2040 olevan 494 000, on uudessa ennusteessa vastaava luku 536 000. Vuoden 2021 ennuste vaikuttaakin nykyvalossa perusteettoman pessimistiseltä, sillä Varsinais-Suomen asukasluku ylitti 494 000 rajan jo tämän vuoden syyskuussa. Kunnittain tarkasteltuna muutos korostuu etenkin Turussa, johon Tilastokeskuksen aiemmassa ennusteessa odotettiin alle 10 000 asukkaan kasvua, kun uudessa ennusteessa Turku olisi saamassa 36 000 uutta asukasta vuoteen 2040 mennessä.

Väestöennusteet ovat aina menneen kehityksen projisoimista tulevaisuuteen. Ennusteet eivät ole oikeita tai vääriä, vaan eri lähtöoletuksilla tehdyt ennusteet vain tuottavat erilaisia tuloksia. Väestöennusteet toimivatkin parhaimmillaan vertailukohtina tulevaa kehitystä arvioitaessa. Tästä näkökulmasta Tilastokeskuksen vuosien 2021 ja 2024 väestöennusteita voidaan pitää eräänlaisina tulevan kehityksen ylä- ja alarajoina.

Todennäköisimmin tuleva kehitys osuu johonkin niiden väliin, ja kunnat voivat itse omilla toimillaan vaikuttaa siihen, miten tulevaisuuden väestöprojektiot toteutuvat.

2. Kestävä elinvoima ja investoinnit

Varsinais-Suomen taloudessa on havaittavissa orastavia myönteisiä piirteitä. Turun telakan saama loistoristeilijätilaus, arvoltaan 4,5 miljardia euroa, on merkittävä. Tilaus tuo huomattavia heijastusvaikutuksia talousalueelle ja koko maahan. Lääkealalla on myös investoitu tuntuvasti: Bayer avasi Turkuun modernin lääketehaan, jonka kustannusarvio oli 250 miljoonaa euroa, ja Biovian rakentaa 50 miljoonan euron lääketehdasta, joka valmistuu vuonna 2024. Lääkealan näkymät ovat valoisat uuden lääkekehityskeskusten myötä. Turun yliopiston johtama konsortiohanke sai Business Finlandin merkittävän rahoituksen. Konsortiossa on mukana lääkealan ja digitaalisen kehittämisen johtavia yrityksiä, ja hankkeen budjetti on lähes 12 miljoonaa euroa.

Varsinais-Suomessa on vireillä kymmeniä vihreän siirtymän hankkeita: toistaiseksi määrällisesti eniten teollista aurinkovoimaa, mutta niiden lisäksi laaja kirjo myös biokaasun, lämmön, energian varastoimisen ja siirtämisen sekä mm vedyn jatkojalostamisen sekä kiertotalouden hankkeita. Hankkeet koostettiin yhteen Lounaistiedon tietopalveluun kesällä 2024. Toistaiseksi vihreän siirtymän investoinnit etenevät kohtuullisen hitaasti. Naantalin vihreän vedyn voimalaitos etenee verkkaisesti, ja Pöytyän biokaasulaitosinvestointi on pysäytetty toistaiseksi. Uuteenkaupunkiin rakennettava aurinkovoimala valmistuu ensi vuonna, mutta muut aurinkovoimalahankkeet ovat vielä suunnitteluvaiheessa.

MAL-neuvottelujen rahoituspäätökset kohdistuivat Turun kehätien E18 remonttiin (240 miljoonaa euroa) ja Paraisten väylään (110 miljoonaa euroa). Kehätien remontti mahdollistaa Raision keskustan kehittämisen ja jopa 600 miljoonan euron investoinnit pitkällä aikavälillä. Asuinrakentamisen alamäki alkoi Varsinais-Suomessa muuta Suomea myöhemmin, mutta Turussa on ollut jatkuvasti kohteita työn alla. Julkisia rakennushankkeita ovat Paraisten sillat, Musiikkitalo Fuuga, ratapihan kaksoisraide ja sataman matkustajaterminaali. Suunnitteilla on myös suuria nvestointeja, kuten Länsirata, raitiotie, tiedepuiston kanssi, Taito-kampus, historian ja tulevaisuuden museo, lähijunaliikenneverkko, Artukaisten liikuntapaikkahanke, matkakeskus ja ratapihalle suunniteltu elämyskeskus. Matkailussa nähdään suurta potentiaalia, ja uusia hotelli- ja kylpyläinvestointeja on suunnitteilla.

TKI ja osaaminen

Maakunnan yritysten T&K-volyymit ovat edelleen suhteellisesti pienemmät ja jopa laskusuunnassa verrattuna esimerkiksi Pirkanmaan tai Pohjois-Pohjanmaan tilanteeseen, mikä heikentää kestävän pitkäjänteisen kasvun mahdollisuuksia. Käynnissä on jo useita toimia yritysten TKI-toiminnan vahvistamiseksi mm. maakunnallisen TKI-tiekarttatyön myötä. Maakunnan korkeakoulut ovat toisaalta vahvistaneet merkittävästi toimintaansa TKI-työssä mikä osaltaan lisää alueen TKI osaamista ja luo edellytyksiä alueen teollisuuden mahdollisuuksille

jatkossa lisätä TKI-investointeja. Tärkeässä roolissa ovat ennen kaikkea yritysten ja korkeakoulujen yhteistyö ja yhteishankkeet.

Ensiarvoisen tärkeitä ovat yritysten ja korkeakoulujen monikäyttöiset TKI-alustat, joiden kautta yritysten olisi helpompi päästä tekemään TKI-työtä. Lisäksi mm. maakunnassa vahvasti käynnistyneet tohtorikoulutuspilottit ja korkeakoulujen tutkimusryhmien- ja hankkeiden toiminta ovat tässä suhteessa tärkeitä. Maakunnallisen edunvalvonnan kärjessä ovat mm. kansallisen TKI-rahoituksen (OKM/TEM) kasvattaminen alueella ja TKI-infrastruktuurien rakentaminen maakuntaan. Rahoituksen puute on TKI-infrastruktuurien osalta merkittävä alueellinen ongelma.

TKI-toiminnan kehittämiseksi maakunnassa toteutetaan maakunnallisen TKI-tiekartan 2024–2029 toimenpiteitä. TKI-tiekarttatyö kirkastaa maakunnan profiloitumista TKI-toiminnan kentässä, osoittaa TKI-rahoituksen painopisteet ja tulevaisuuden tutkimusaiheet sekä määrittää keskeiset olemassa olevat ja potentiaaliset TKI-alustat. Tiekartan kolme keskeistä teemaa ovat vihreä siirtymä, digitalisaatio sekä terveys ja hyvinvointi. Teemat linkittyvät Varsinais-Suomen älykkään erikoistumisen strategiaan, jonka painopisteiksi on määritelty sininen talous ja uudistuva teollisuus, innovatiiviset ruokaketjut sekä lääke- ja terveysteknologia.

Osaaminen ja koulutus sekä työvoiman saatavuus

Työvoiman kysynnän väheneminen ja työttömyyden lisääntyminen ovat parantaneet työvoiman saatavuutta lyhyellä tähtäimellä. SOTE-alalla työvoiman kysyntä on hiljentynyt, mutta pulaa kuitenkin edelleen on. Varsinais-Suomen Työvoimabarometri ennakoii pahinta pulaa SOTE-alan ammateissa ja teollisuuden osaajissa. Työvoiman saatavuus on pysyvä haaste pitkällä aikavälillä. Eläkepoistuma on vahvempi tekijä työvoimatarpeen määrittäjänä kuin uusien työpaikkojen syntyminen. Erityisesti rakennus- ja kiinteistöalan, teknologiateollisuuden, varhaiskasvatuksen ja SOTE-alojen ammattilaisia sekä tekoälyosaajia ja vihreän siirtymän asiantuntijoita tarvitaan. Myös lääke- ja ICT-alojen sekä matkailualan ammattilaisia tarvitaan.

Varsinais-Suomi on yksi harvoista kasvumaakunnista ja osaamisen keskusalueita Suomessa. Vuoden 2023 koulutustilastojen mukaan Varsinais-Suomi oli korkeasti koulutettujen väestöosuudessa kolmannella tilalla Uudenmaan ja Pirkanmaan jälkeen. Turkulaisten korkeakoulujen vetovoima on ollut erinomaisella tasolla ja maakunnassa nähdään, että koulutuksen rahoitus- ja koulutuspaikkaratkaisuissa tulisi erityisesti huomioida kasvumaakuntien näkökulma. Tavoitteena on lisätä koulutuksen vetovoimaa ja läpäisyastetta sekä varmistaa mahdollisimman monen työllistyminen alueelle. Maakunnassa on myös vahva II asteen ammatillisen koulutuksen verkosto. Ammatillisen koulutuksen vetovoima ja vaikuttavuus ovat hyvällä tasolla, mutta 120 miljoonan euron säästöt haastavat koulutustarjontaa.

Maakunnan hyvinvoinnin keskiössä on teknologiateollisuuden kilpailukyky ja osaaminen. Tekniikan alan koulutuksen ja tutkimuksen ekosysteemi on elintärkeä maakunnan veto- ja pitovoiman vahvistamisessa. Turun yliopiston teknillisen tiedekunnan kehittyminen ja Teknologiakampus Turku ovat olennainen kapasiteettilisäys. Tekoälykeskuksen perustaminen on osoitus teknillisten alojen yhteistyöstä. Terveyskampus Turku ja Kulttuurikampus Turku ovat keskeisessä roolissa osaamisvarantojen kokoamisessa.

Jatkuva työelämäyhteistyö ja osaamisperusteinen koulutusmalli korostuvat alueella osaamisen kehittämisessä. Joustavat opintopolut ja aikuisväestön osaamisen päivittäminen ovat tärkeitä näkökohtia. Lyhytkoulutuksille ja osaavalle ulkomaalaiselle työvoimalle on suuri tarve. Opiskelijoiden monikansallistuminen on tärkeää työelämän rekryointitarpeita ajatellen. Ikäluokkien pienentyminen ja maahanmuuttajien toimiminen ainoana kasvuryhmänä edellyttävät työelämältä muutoksia rekryointivaatimuksissa ja kulttuurisessa

sopeutumisessa. Turun alueen kasvava maahanmuuttajaväestö edellyttää koulutuspalvelujen vahvistamista. Keskeistä on luoda olosuhteet kansainvälisten osaajien jäämiselle maakuntaan.

3. Hyvinvoiva väestö ja yhteisöt

Varsinais-Suomen väestöstä vajaat 85 % puhuu äidinkielenään suomea ja vajaat 6 % ruotsia. Seuraavaksi puhutuimmat kielet ovat venäjä, ukraina, arabia ja viro. Kolme suurinta ulkomaalaisväestöryhmää ovat ukrainalaiset, virolaiset ja venäläiset. (Tilastokeskus 2023.) Varsinais-Suomen 27 kunnan alueilla toimii yli 9 000 yhdistystä, joilla on keskeinen rooli väestön hyvinvoinnin ja kokonaisturvallisuuden vahvistamisessa sekä yksinäisyyden ja eriarvoisuuden vähentämisessä.

Varsinaissuomalaisista hiukan koko maan keskiarvoa suurempi joukko kokee elämänlaatunsa hyväksi (vuonna 2022: 51,7 %, koko maa 51 %). Varsinais-Suomen väestön hyvinvointiin liittyy kuitenkin haasteita, jotka vaikuttavat niin yksilöihin kuin alueen kilpailukykyyn ja elinvoimaan. Keskeiset ongelmat, jotka usein myös kytkeytyvät yhteen, ovat:

1. **Yksinäisyys ja osallisuuden heikkous:** Vuonna 2022 12,9 % Varsinais-Suomen asukkaista koki yksinäisyyttä, ja osallisuuden kokemus oli erityisen heikko 10,2 %:lla aikuisista (koko maan keskiarvo 9,6 %). Pitkittänyt yksinäisyys on usein yhteydessä työttömyyteen ja köyhyyteen, ja erityisesti nuorten yksinäisyys on hälyttävässä kasvussa. Kuilu huonosti toimeentulevien ja muun väestön välillä kasvaa.
2. **Mielenterveyden ongelmat:** Mielenterveyden häiriöt ovat kasvaneet ja ovat yleisin syy sairauspoissaoloihin ja työkyvyttömyyteen. Työkyvyttömyyseläkkeiden määrä mielenterveyssyistä on noussut huolestuttavasti, Varsinais-Suomessa erityisesti nuorten keskuudessa. Psykkisesti kuormittuneiden osuus kasvoi 15,5 %:sta vuonna 2020 20,3 %:iin vuonna 2022.
3. **Lastensuojelun tilanne ja lukutaidon heikkeneminen:** Vuonna 2023 lastensuojelun avohuollon asiakkaita oli Varsinais-Suomessa 5,7 % lapsiväestöstä, ylittäen koko maan keskiarvon (3,8 %). Lasten ja nuorten lukutaidon heikkeneminen korostaa tuen tarvetta: 21,4 %:lla ei ole arjessa vaadittavaa luku- ja kirjoitustaitoa (PISA 2023).
4. **Alueellinen eriarvoisuus:** Hyvinvointi jakautuu maakunnassa epätasa-arvoisesti niin kaupunkien sisällä kuin niiden välillä. Eriarvoisuuden kasvu heikentää sosiaalista koheesiota ja lisää polarisaatiota.

Huolena on, että mielenterveyden ongelmat erityisesti nuorilla ja naisilla todennäköisesti kasvavat, ja näiden lääkitsemiseen sekä yksinäisyyden torjuntaan tarvitaan jatkuvasti tehokkaampia tukimuotoja. Pidemmällä tähtäimellä polarisaation kasvu ja osallisuuden puute voivat pahentua, ellei ennaltaehkäiseviä toimia lisätä. Huolestuttavaa on, että tuoreen kyselytutkimuksen perusteella 82 % Suomessa asuvista kertoo todistaneensa tai kokeneensa itseensä tai toisiin kohdistuvaa rasismia (SPR, 2024). Tutkimukseen osallistuneista 61 % kokee osaavansa puuttua rasismiin, ja 45 % rasismia havainneista kertoo tehneensä niin.

Kestävällä tavalla kilpailukykyinen maakunta tukee myös väestön terveyttä ja hyvinvointia. Vastaavasti se, kuinka paljon maakunnan voimavaroista kuluu väestön terveyttä korjaaviin kustannuksiin vaikuttaa siihen, kuinka paljon voimavaroja on käytettävissä kilpailukykyyn vahvistamiseen ja esimerkiksi uusien yritysten syntymiseen. Toimenpiteitä tuleekin suunnata mm.

- **monialaiseen ennaltaehkäisevään toimintaan:** mielen hyvinvointi tulisi ottaa laajasti huomioon kaikessa päätöksenteossa. Myös liikkumattomuuden vähentäminen tulisi nähdä osana yhdyskuntasuunnittelua. Kaupunkiluonnon ja aktiivisen liikkumisen edistäminen tukee terveyttä,

ilmastotavoitteita ja alueiden turvallisuutta. Varsinasi-Suomen liikuntastrategia julkaistiin vuonna 2024. Yksinäisyyttä voidaan torjua esimerkiksi avoimilla kohtaamispaikoilla.

- **osallisuuden vahvistamiseen:** Nuorten ja syrjäytymisvaarassa olevien ryhmien tukeminen esimerkiksi harrastustoiminnan, läksykerhojen ja koulutuksen kautta. Edistämällä osallisuutta vähennämme ihmisten välistä eriarvoisuutta, köyhyyttä, syrjäytymistä ja syrjintää, rasismia sekä yksinäisyyttä.
- **yhteistyöverkostoihin:** Monialaisia palvelupolkuja tulee kehittää yhdistämällä julkisen ja kolmannen sektorin resurssit. Nuorten koulutus- ja työmahdollisuuksia täytyy vahvistaa esimerkiksi etsivän nuorisotyön kautta.
- **rahoituksen turvaamiseen:** Järjestöjen rahoituksen jatkuminen on elintärkeää matalan kynnyksen palvelujen, vaikuttamispaikkojen ja vapaaehtoistyön varmistamiseksi.

Varsinais-Suomessa osallisuus ja kumppanuus on merkittävä osa aluekehittämistä ja koko maakuntastrategiatyön ydin. Voimassa olevan maakuntastrategian mukaisesti Varsinais-Suomi haluaa olla jokaiselle hyvinvoinnin mahdollisuuksia tarjoava ja yhteisöllinen maakunta. Maakuntaohjelmatasolla painottuvat toimenpiteet, joilla ehkäistään syrjäytymistä, rakennetaan tehokasta kotouttamistoimintaa, rakennetaan osallisuuden toimintamalleja ja korostetaan väestön monikielisuuden vahvuuksia. Maakunnan liiton konkreettisia työkaluja hyvinvoivan väestön, osallisuuden ja yhteisen tukemiseen ovat muun muassa maakunnan yhteistyöryhmän järjestöjaosto, eläkeläisjärjestöjen neuvottelukunta, Varsinais-Suomen vaikuttajakoulu, Varsinais-Suomen kielellisten palveluiden toimikunta sekä Varsinais-Suomen kulttuuritoimikunta.

4. Vetovoimainen elinympäristö ja monimuotoinen luonto

Varsinais-Suomen erityispiirteitä ovat rikas kulttuuriympäristö, monimuotoinen luonto, monipuolinen elinkeinorakenne, vahva koulutustarjonta sekä laaja saaristo ja sen matkailu. Toimiva infrastruktuuri, kestävä yhdyskuntarakenne ja älykäs liikennejärjestelmä tukevat elinkeinoelämän kilpailukykyä ja mahdollistavat sujuvan arjen monikeskuksisessa rakenteessa. Turun ja Salon seudut muodostavat yhtenäisen työmarkkinavyöhykkeen, ja tavoitteena on kytkeä myös Vakka-Suomi ja Loimaa osaksi tätä aluetta.

Asuntorakentaminen keskittyy Turkuun ja sen ympäristöön, vaikka rakennusalan taantuma vaikuttaa. Suunnittelussa painotetaan kestävä kehitystä ja palveluiden saavutettavuutta. Ilmastotiekartan mukainen suunnitteluyhteistyö ja MAL-sopimus tukevat kestävä yhdyskuntarakennetta. Alueen valtakunnallinen rooli siltana läntiseen Eurooppaan on korostunut entisestään viime vuosien geopolittisten tapahtumien myötä. Alueella nähdään erityisen tärkeänä huolehtia elinkeinoelämälle kriittisistä ja Suomen huoltovarmuuden edellyttämistä satamien ja lentoaseman yhteyksistä.

Liikennejärjestelmää kehitetään joukkoliikenteeseen tukeutuvaksi. Länsirata kytkee toteutuessaan Varsinais-Suomen entistä tiiviimmin osaksi Etelä-Suomen kattavaa työssäkäyntialuetta ja vahvistaa TEN-T-liikennekäytävää Helsingin ja Turun välillä. Alueellinen taajamajunaliikenne puolestaan muodostaisi maakunnan sisäisen joukkoliikenteen rungon mahdollistaen tasapainoisen, monikeskuksisen ja vuorovaikutteisen aluerakenteen kehittymistä. Henkilöjunaliikenteen järjestämistavat ja kilpailun avautuminen voi tarjota uusia mahdollisuuksia myös Varsinais-Suomen joukkoliikenteen kehittämiseksi.

Energiamurros etenee nopeasti, ja vihreä siirtymä vauhdittaa fossiilittoman energiantuotannon kehitystä. Merituulivoiman yhteensovittaminen muiden merellisten toimialojen kanssa on keskiössä.

Ilmastomuutoksen hillitsemisessä energiasektori on vähentänyt päästöjään esimerkiksi Suomen ympäristökeskuksen mukaan kasvihuonekaasupäästöjä on vähennetty koko maakunnassa. Suurimmat päästöt syntyvät tieliikenteestä, maataloudesta ja työkoneista, ja näiden sektoreiden päästövähennystoimet ovat keskeisiä tulevina vuosina.

Varsinaissuomalaisten kuntien ilmastotyön vahvuus on verkostoituminen ja Canemure-hankkeen puitteissa perustettu maakunnallinen Ilmastovastuujasto. Canemure-hankkeen päättyminen asettaa alueelle haasteita kuntien ilmastotyön resursoimiseksi. Sopeutumiseen on kunnissa herätty vuoden aikana, erityisesti syksyn 2024 tulvat ovat paljastaneet puutteita varautumisessa. Varsinais-Suomen Hinku-kunnat ovat sitoutuneet Hinku-verkoston tavoitteisiin, jotka painottavat sekä ilmastomuutoksen hillintää että sopeutumista. Näissä kunnissa panostetaan mm. tulvasuojeluun, viherrakentamiseen, kestävään liikenteeseen ja uusiutuvaan energiaan.

Luonnon monimuotoisuus ja luontokato

Priodiversity LIFE -hanke (2024–2031) keskittyy heikentyneiden elinympäristöjen kunnostamiseen. Hankkeessa laaditaan luonnonsuojelulain mukainen alueellinen luonnon monimuotoisuuden toimeenpanosuunnitelma (LUMO-ohjelma), joka kokoaa alueellisen luontotiedon ja määrittelee tärkeimmät monimuotoisuuskeskittymät. Ohjelma lisää alueellista yhteistyötä ja osallistumista luonnon monimuotoisuuden edistämiseen.

EU:n ennallistamisasetus on keskeinen biodiversiteettistrategian toimeenpanon väline, ja sen kansallinen toimeenpanosuunnitelma valmistuu vuonna 2026. Saaristomeri on Itämeren huonokuntoisimpia alueita ja sen valuma-alue on Itämeren suojelukomission pahimpien kuormittajien listalla. Rehevöitymistä pyritään vähentämään mm. maatalouden kehittämishankkeilla. Vesien hyvän tilan saavuttaminen edellyttää tehokkaampia toimenpiteitä ja resurssien parempaa hyödyntämistä.

Varsinais-Suomen ELY-keskus, Varsinais-Suomen liitto ja Valonia ovat aloittaneet yhteistyön Saaristomeriohjelman toimeenpanemiseksi. Tavoitteena on Saaristomeren hyvän tilan saavuttaminen. Varsinais-Suomen ELY-keskus sai Ympäristöministeriöltä rahoitusta Saaristomeriohjelman toimeenpanoon vuosille 2023–2025. Toiminnalla edistetään monipuolisesti vesienhoidon toimeenpanoa ja yhteistyötä muun muassa toteuttamalla maatalouden vesienhoidon tiekartan toimenpiteitä, vahvistamalla hanketoimintaa ja lisäämällä viestintää.

Rannikon maakuntien liitot ovat käynnistäneet merialuesuunnitelman päivitystyön, ja Varsinais-Suomen liitto jatkaa yhteistyötä Satakuntaliiton kanssa.